

BÜYÜK VERİ UYGULAMALARI – DERS 4

Doç. Dr. Yuriy Mishchenko

PLAN

- Lineer modeller
- Öznitelik seçilmesi
- Model oluşturulması

BÜYÜK VERİ VE MAKİNE ÖĞRENME

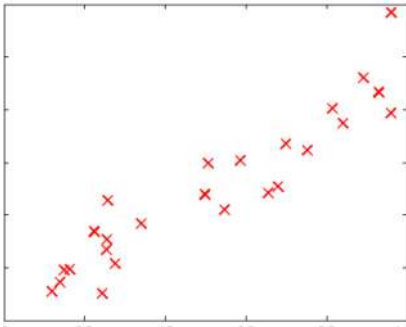
BÜYÜK VERİ VE MAKİNE ÖĞRENME

- Büyük veri uygulamaları, tahmin veya tespit etme olarak formüle edilmiş iş karar verme problemleri kapsamaktadır
- Bu tip iş karar verme problemleri ile ilgili karışık durumların tahmin veya tespit etmek için, Makine Öğrenme (Machine Learning, ML) yöntemleri kullanılmaktadır

BÜYÜK VERİ VE MAKİNE ÖĞRENME

- Makine öğrenme, karmaşık *ilişkisel – yani neden-sonuç – durumları* modelleyen parametrik modellerdir
(*Parametrik model, biçimi genel ama çok sayıda ayarlanabilen “parametre” içeren herhangi matematiksel modeldir*)
- Makine öğrenme, bu tip modellerin parametreleri tarihsel veriden belirtme yöntemleri ortaya çıkartarak, iş kararları ile ilgili karmaşık saklı desenler için matematiksel model bulur ve ilgili gelecek durumları tahmin etme imkanını sağlar

$$\{y = h(x; \theta)\}$$

Tarihsel veri

Model ailesi

θ^*

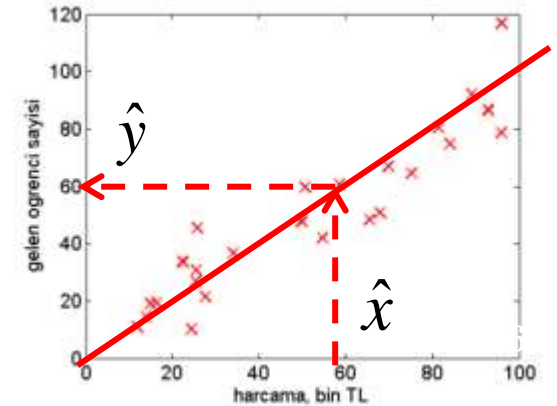
Model öğrenimi

$$y = h(x; \theta^*)$$

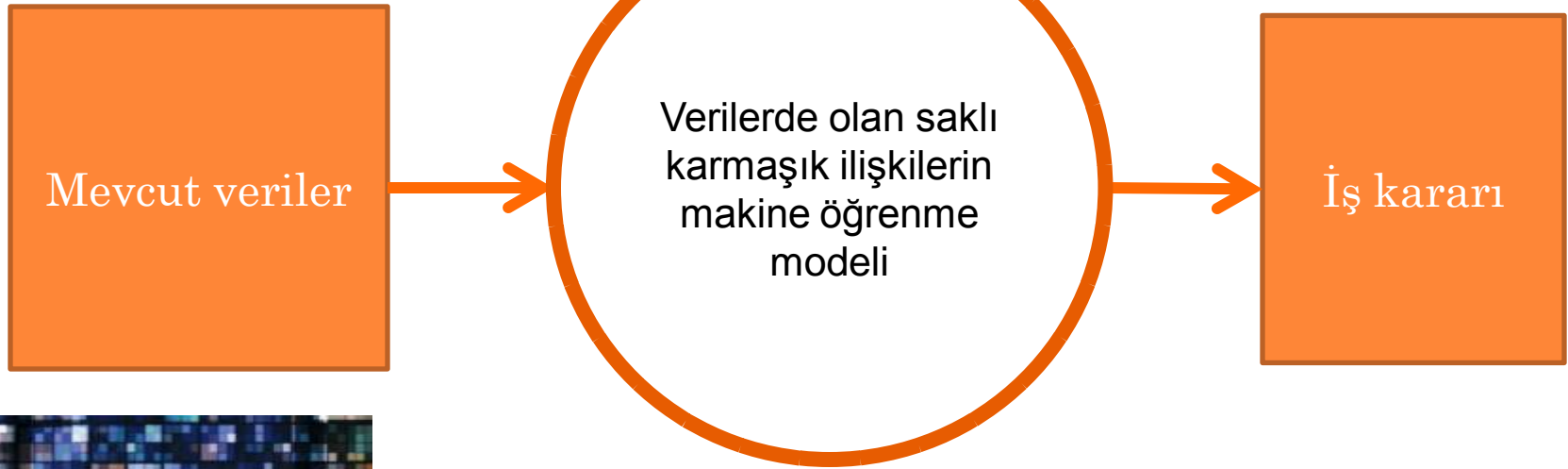
Spesifik model

İş kararları

$$\hat{y} = h(\hat{x}; \theta^*)$$

BÜYÜK VERİ VE MAKİNE ÖĞRENME

BÜYÜK VERİ VE MAKİNE ÖĞRENME

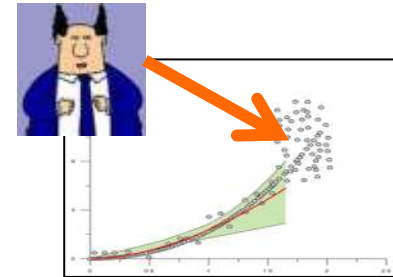
Gerçek problem ve ilgili faktörler veya değişkenler

$a, b, X, \mu, Z \dots$

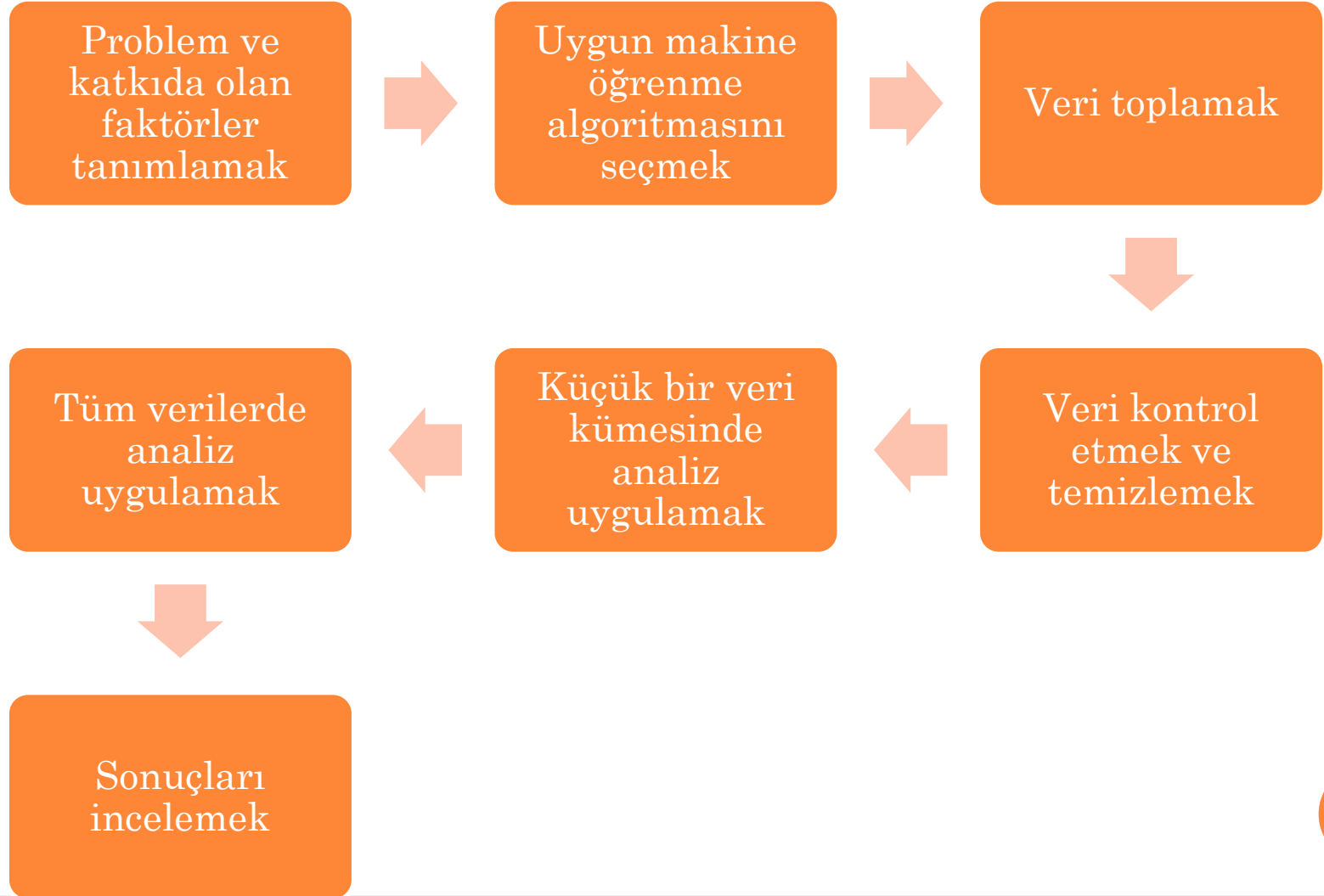
İlişkiyi ifade eden parametrik model

$$Z = a_1 X + a_2 Y + a_3 XY + \dots$$

İş karar etme için tahminler ve tespitler

TIPIK UYGULAMA SÜRECİ

MAKİNE ÖĞRENME

- Makine öğrenmeye ait bileşenleri
 - **Temel makine öğrenme problem türleri**
 - Veri/öznitelik mühendisliği
 - Modelin oluşturulması
 - **Model eğitimi**
 - Performans değerlendirilmesi
 - Tahminlerin üretilmesi

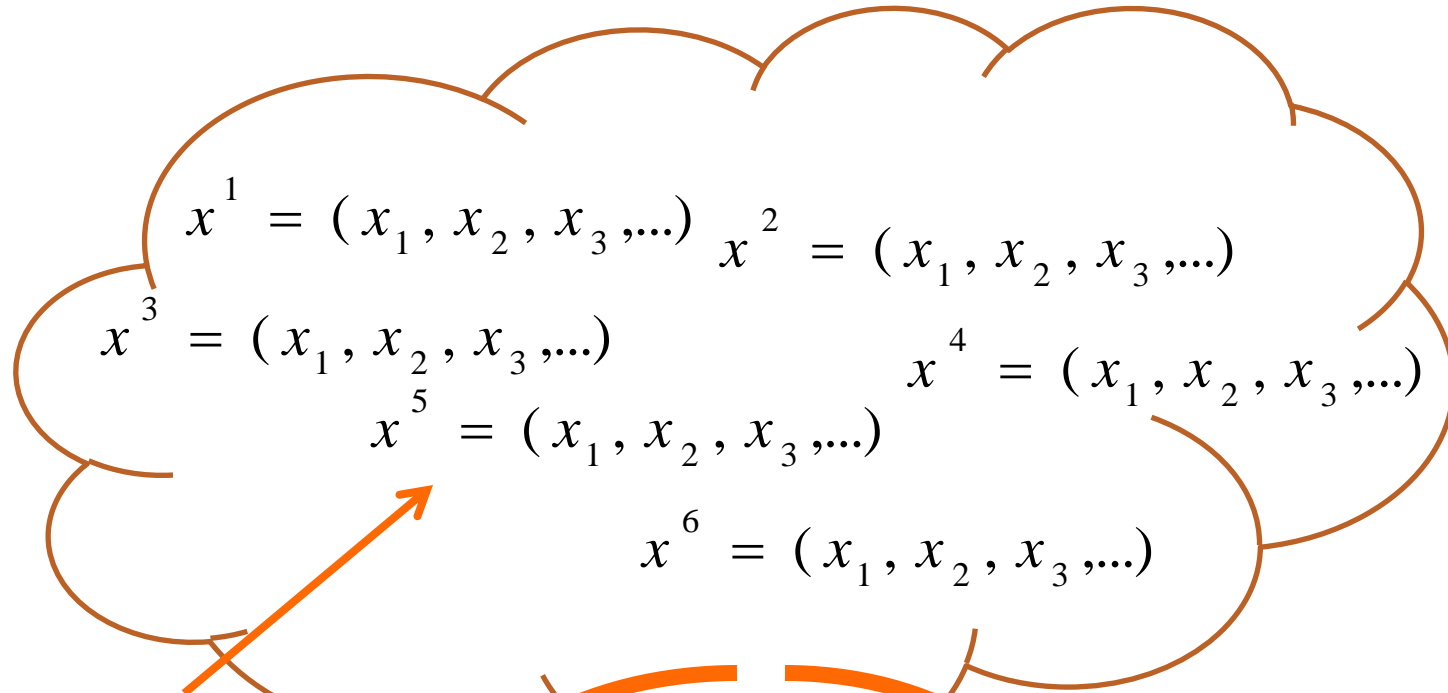
MAKİNE ÖĞRENME PROBLEMLERİNİN ANA TIPLERİ

- Denetimli
 - Sınıflandırma
 - İki sınıflı (binary) sınıflandırma
 - Çok sınıflı sınıflandırma
 - Regresyon
- Denetimsiz
 - Kümeleme
 - İlişkisel öğrenim
 - Boyut azaltma

MAKİNE ÖĞRENME PROBLEMLERİNİN ANA TIPLERİ

- Sınıflandırma problemi, sonuç ayrık olduğu zaman elimizde vardır
 - Müsteri ürün “satın alacak”/”satın almayacak” mı?
 - Kitap “bilim kurgu”/”roma”/”belgesel”/ “şiir” midir?
 - Sistem “normal durum”/”arzalı durum” da mı?
 - Email “spam”/”spam değil” mi?
- Regresyon problemi, sonuç sürekli olduğu zaman elimizde vardır
 - Reklam harcamasına göre satılacak ürün sayısı
 - Evin özelliklerine göre satış fiyatı
 - Yarınki hava sıcaklığı

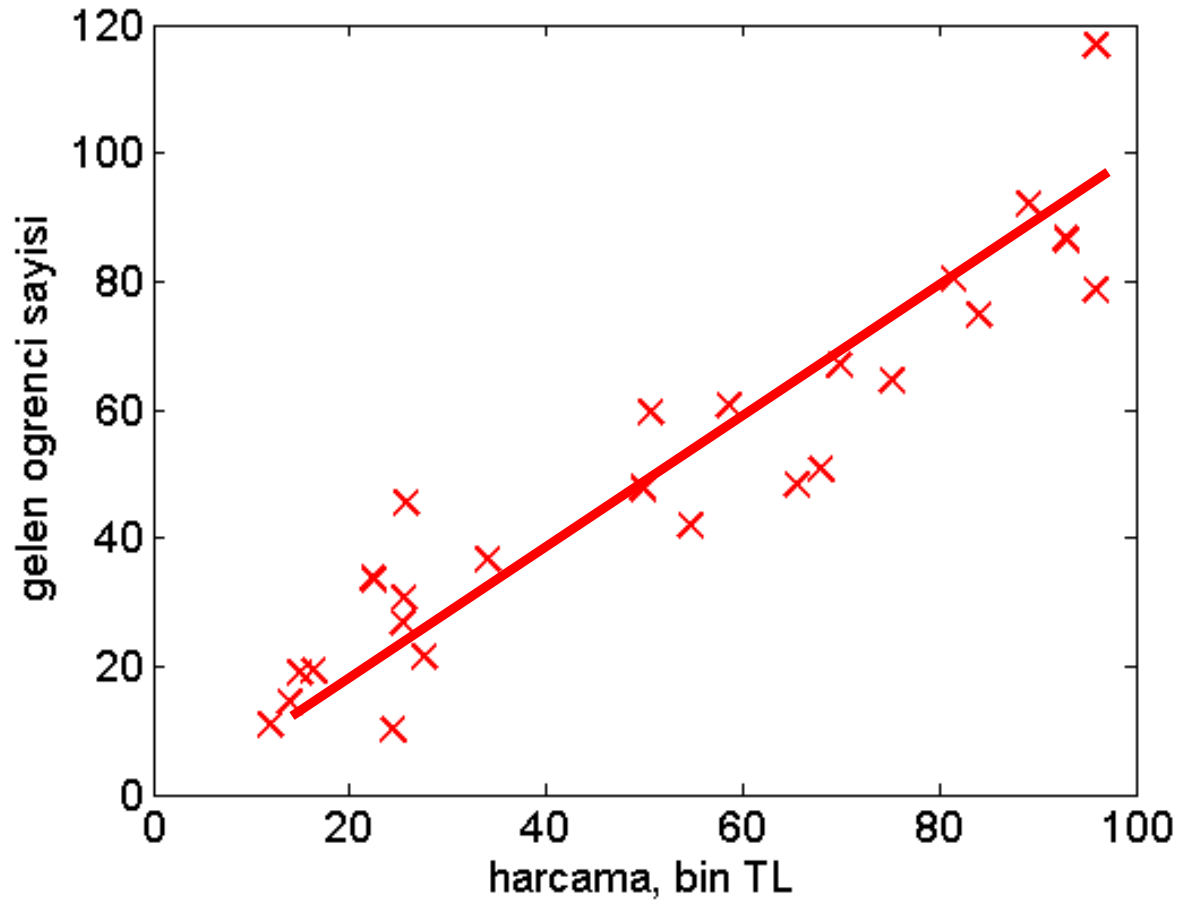
SİNİFLANDIRMA

**GEÇMİŞTEKİ
ÖNEKLER/VERİLER**

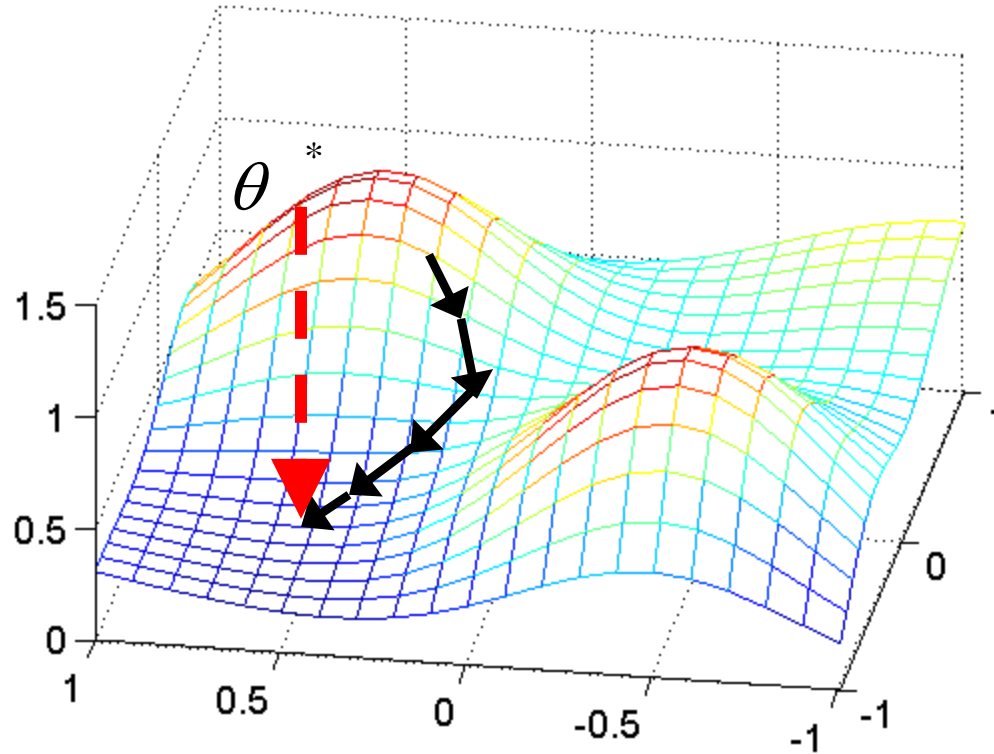

REGRESYON

MODEL PARAMETRELERİNİN BELİRTİLMESİ

Modelin kalitesi fonksiyonu –
maliyet fonksiyonu J

○ Bu derste

- ~~Temel makine öğrenme problem türleri~~
- **Veri/öznitellik mühendisliği**
- **Model oluşturulması**
- ~~Model eğitimi~~
- Performans değerlendirilmesi
- Tahminlerin üretilmesi

LINEER MODELLER

LINEER MODELLER

- Lineer veya doğrusal modeller bir sonuç Y ve neden X_i değişken sırasını bağlayan, aşağıdaki şekilde olan modeller

$$\begin{aligned} Y &= \theta_0 + \theta_1 \cdot X_1 + \theta_2 \cdot X_2 + \dots \\ &+ \theta_{n+1} \cdot f(X_1) + \theta_{n+2} \cdot f(X_2) + \dots \\ &+ \theta_{m+1} \cdot f(X_1, X_2) + \theta_{m+2} \cdot f(X_2, X_3) + \dots \end{aligned}$$

LINEER MODELLER

- Lineer modeller ilişkisel - yani sonuç-neden modeller dir, yani belirli neden faktörlerinin listesi (x_1, x_2, \dots) için bir sonuç y tahmin ediyor
- Lineer modelden belirli (y, x_1, x_2, \dots) bir örnek

$$\begin{aligned} y &= \theta_0 + \theta_1 \cdot x_1 + \theta_2 \cdot x_2 + \dots \\ &+ \theta_{n+1} \cdot f_1(x_1) + \theta_{n+2} \cdot f_2(x_2) + \dots \\ &+ \theta_{m+1} \cdot g_1(x_1, x_2) + \theta_{m+2} \cdot g_2(x_2, x_3) + \dots \end{aligned}$$

LINEER MODELLER

- Fark edelim ki bu model, X 'lere göre lineer veya doğrusal değil – “lineer model” deki “lineer” kelime modelin parametrelerine doğrusal olarak bağlı olduğunu ifade eder (analizinde önemli kolaylık sağlar)

$$\begin{aligned} Y &= \theta_0 + \theta_1 \cdot X_1 + \theta_2 \cdot X_2 + \dots \\ &+ \theta_{n+1} \cdot f(X_1) + \theta_{n+2} \cdot f(X_2) + \dots \\ &+ \theta_{m+1} \cdot f(X_1, X_2) + \theta_{m+2} \cdot f(X_2, X_3) + \dots \end{aligned}$$

LINEER MODELLER

- Lineer modellerin ana avantajları:
 - Teorisi çok iyi geliştirilmiş, özellikleri ve davranışı iyi bilinir
 - Parametrelerin tahmin etme problemi iyi geliştirilmiş ve kolaydır
 - İfade edilebilen ilişkiler çok geniş ve çeşitli, özellikle fonksiyonel terimler dikkate alırsak
 - Spesifik veriler için tahmin problemi çok büyük ölçekte çözülebilir – üz binlerce faktör ve parametre içeren lineer modelleri günümüzdeki bilgisayarlarla başarmak mümkündür

LINEER MODELLER

- Lineer olmayan terimler içeren lineer modeller sahte-değişkenleri tanımlayarak standart bir şekile götürülebilir

$$f(X_1) = X_{n+1}$$

$$f(X_2) = X_{n+2}$$

...

$$Y = \theta_0 + \theta_1 \cdot X_1 + \theta_2 \cdot X_2 + \dots$$

LINEER MODELLER

- Böylece, orijinal neden değişkenlerin değerleri varsa - (x_1, x_2, \dots) - böyle ek-değişkenler de hesaplanabilir
- Bu şekilde orijinal X-değişkenler büyütülmüş X-değişkenlere genişletilir

$$\left\{ \begin{array}{l} (x_1, x_2, \dots, x_n) \rightarrow (x_1, x_2, \dots, x_n, \bar{x}_{n+1} = f_1(x_1), \dots) \\ (x_1, x_2, \dots, x_n) \rightarrow (x_1, x_2, \dots, x_n, \bar{x}_{n+1} = f_1(x_1), \dots) \\ (x_1, x_2, \dots, x_n) \rightarrow (x_1, x_2, \dots, x_n, \bar{x}_{n+1} = f_1(x_1), \dots) \\ (x_1, x_2, \dots, x_n) \rightarrow (x_1, x_2, \dots, x_n, \bar{x}_{n+1} = f_1(x_1), \dots) \\ \dots \end{array} \right\}$$

LINEER MODELLER

- Genişletilmiş veri kümesinde ilişki standart lineer model olarak ifade edilebilir

$$y = \theta_0 + \theta_1 \cdot x_1 + \theta_2 \cdot x_2 + \dots + \theta_n x_n + \theta_{n+1} \bar{x}_{n+1} + \dots$$

LINEER MODELLER

- Bu nedenle,
 1. Lineer modellerde tahmin etme problemi sadece standart lineer model biçimi için çözülür
 2. Modelinizde herhangi lineer olmayan terimler varsa, bu terimler temel değişkenlerden hesaplayıp veri kümesine eklemeniz lazım

LINEER MODELLER

Y	X ₁	X ₂	X ₃	f ₁ (X ₁)	f ₂ (X ₂)
2	1	2	1.5		
-1	-1	2	1		
.8	.5	.5	.3		
-.1	-.1	.2	1.2		
8	3	-1	0		
5	2	2	4		
6	-3	4	3		
.9	.7	2	3		
7	2	1	2		
0	.1	.1	0		
-.1	-.1	.5	0		

Y	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
2	1	2	1.5	3	4
-1	-1	2	1	3	4
.8	.5	.5	.3	2	.25
-.1	-.1	.2	1.2	3	.04
8	3	-1	0	2	1
5	2	2	4	1	4
6	-3	4	3	2	16
.9	.7	2	3	.7	4
7	2	1	2	1	1
0	.1	.1	0	3	.01
-.1	-.1	.5	0	3	.25

LINEER MODELLER

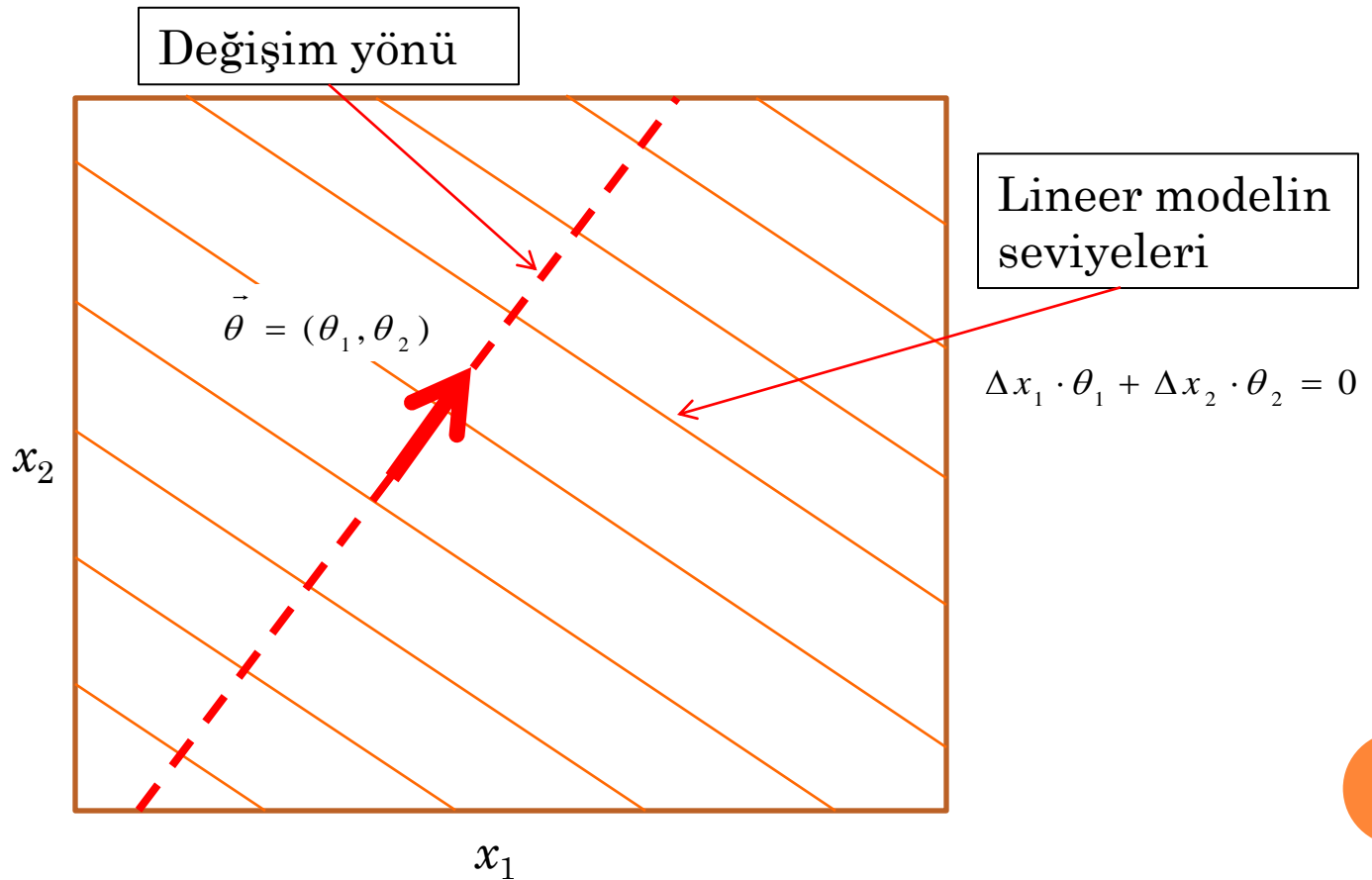
- Linear modelin standart şekli

$$Y = \theta_0 + \theta_1 \cdot X_1 + \theta_2 \cdot X_2 + \dots + \theta_m \cdot X_m$$

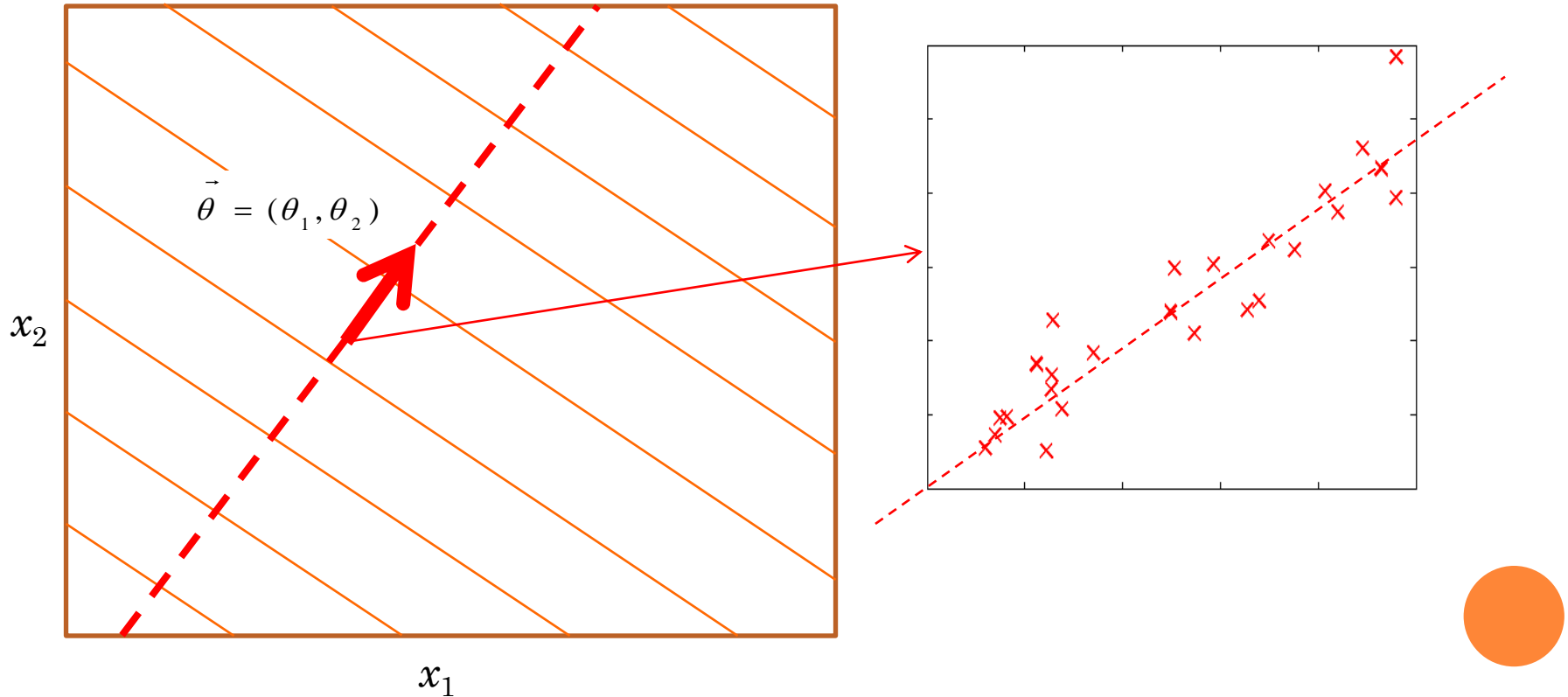
LINEER MODELLER

- Lineer model bir doğrusal yapı oluşturur ve bağlıdır

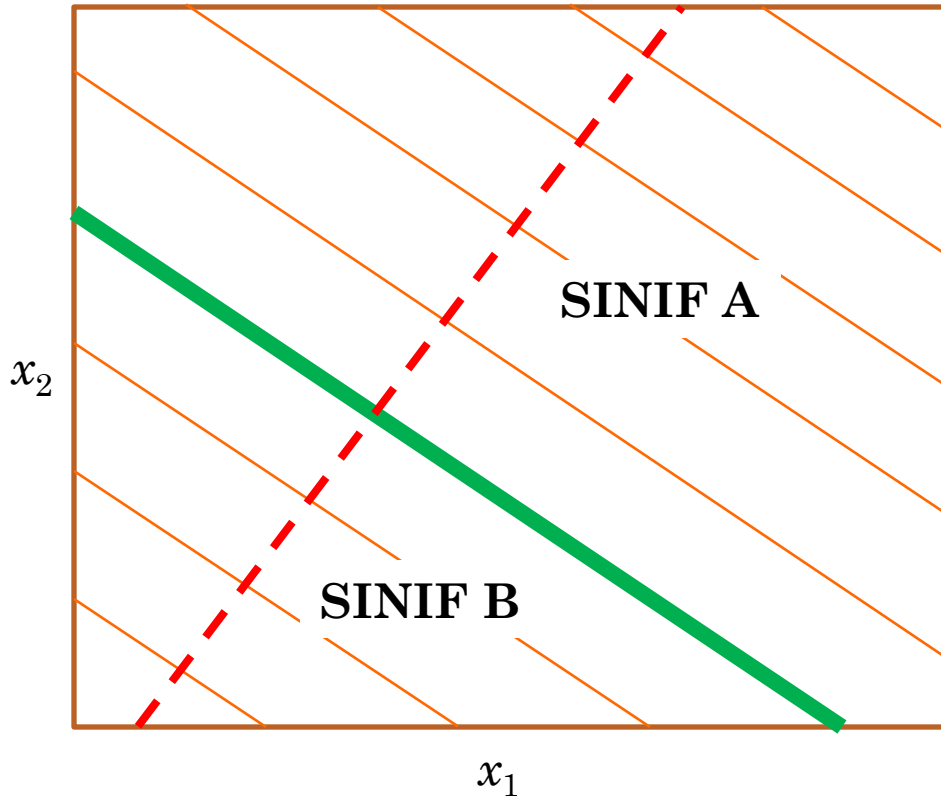
LINEER MODELLER

- Regresyon problemlerinde lineer model değişim yönünde lineer olarak değişiyor

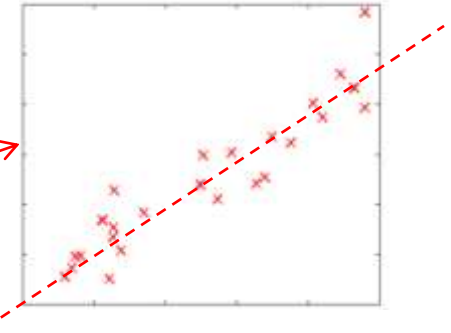
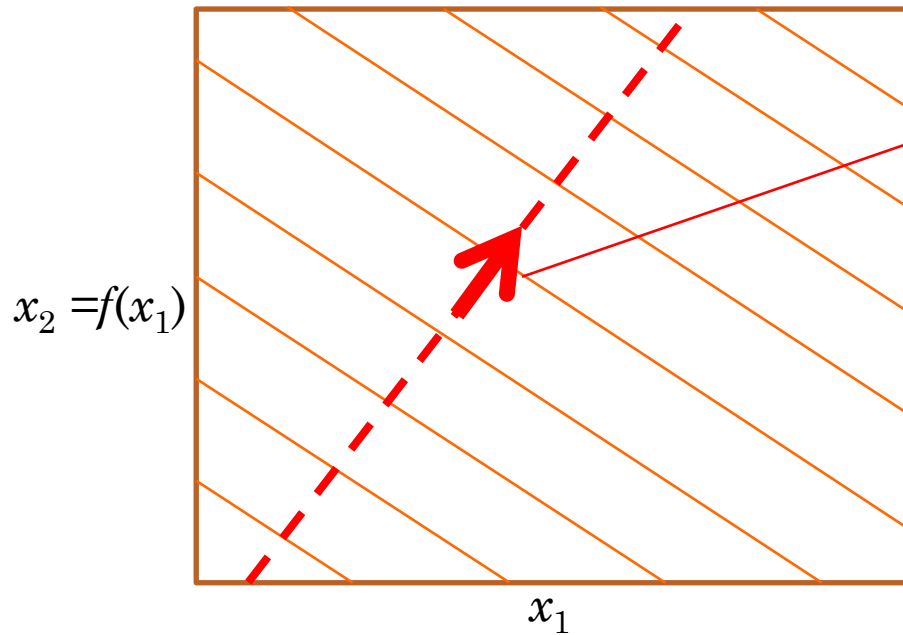
LINEER MODELLER

- Sınıflandırma problemlerinde lineer model bir doğrusal sınıf sınırı oluşturur

LINEER MODELLER

- **Önemli nokta:** bu yapı özelliklerin sahte-uzayında geçerlidir, yani bu uzaya tüm eklediğimiz, fonksiyonel olarak bağlı olan sahte-özellikler de dahildir !!!

$(x_1, f(x_1))$ yönündedir,
yani

$$y = x_1 \theta_1 + f(x_1) \theta_2$$

ÖZNİTELİK SEÇİLMESİ

ÖZİNİTELİKLER

- Lineer modeldeki y değişkenine sonuç ve x_i değişkenlerine **özınitelik (feature)** denir
- Yani (x_1, x_2, \dots, x_n) **özınitelik sırası** veya **özınitelik vektörü (feature vector)** bizim için ilginç olan belirli durumu karakterize eder, y o durumun tahmin etmek istediğimiz değeri dir

$$y = \theta_0 + \theta_1 \cdot x_1 + \theta_2 \cdot x_2 + \dots + \theta_n x_n$$

ÖZNİTELİKLER

○ Örnek:

- y yarınki hava durumu olsa (x_1, x_2, \dots) bugünkü sıcaklık (x_1) , nem (x_2) , basınç (x_3) , rüzgar hızı (x_4) , rüzgar yönü (x_5) vb parametreleri listeleyen bir “bugünün özellikleri” sırası olabilir
- Lineer modelde biz tahmin edilen değişkeni y ve öznitelik vektörü (x_1, x_2, \dots) aşağıdaki şekilde bağlamak istiyoruz

$$y = \theta_0 + \theta_1 \cdot x_1 + \theta_2 \cdot x_2 + \dots + \theta_n x_n$$

ÖZNETELIKLER

○ Başka bir örnek:

- y üniversiteye gelecek sayısı olsa, (x_1, x_2, \dots) reklam harçamalarımız (x_1) , liselerden mezun sayısı (x_2) , lise mezunların ortalama notları (x_3) , kayıt günün sıcaklığı (x_4) , eğitim ücretimiz (x_5) vb parametreleri listeleyen “özelliklerimiz” sırası olabilir
- Yinde bu durumda biz tahmin edilen öğrenci sayısı öznetelik vektörü (x_1, x_2, \dots) kullanılarak aşağıdaki şekilde belirtiyoruz

$$y = \theta_0 + \theta_1 \cdot x_1 + \theta_2 \cdot x_2 + \dots + \theta_n x_n$$

ÖZİNİTELİKLER

- Modelimiz baya basit olduğuna göre kolayca anlaşılır ki, öznelilik seçimi modelimizin başarısı için son derecede önemli
- Öznelilikler şu genel gruba bölünebilir
 - Temel öznelilikler
 - Bileşik öznelilikler
 - Ortak etki öznelilikler

TEMEL ÖZNİTELİKLER

- Durumumuzu karakterize eden orijinal özellikler **temel öznitelik kümesini** oluşturur
- Bunlar, hava sıcaklığı örneğindeki bugünkü hava sıcaklığı, rüzgar hızı, nem ve sayre ve öğrenci sayısı örneğindeki reklam harcamaları, lise mezunu sayısı ve sayre gibi dir
- Bunları, problemi tanımlayan uzman seçmek zorundadır; bu tip özelliklerin problemin doğasıyla alakalı olması düşünülmesi genelde gerekir

TEMEL ÖZNİTELİKLER

- **Temel öznitelikler üç tipten olabilir:**
 - **Kategorik**
 - **İkili**
 - **Sayısal**

TEMEL ÖZNİTELİKLER

- **Temel öznitelikler:**
 - Sonuçla alakalı olmalı
 - Tekrarlanan olmalı

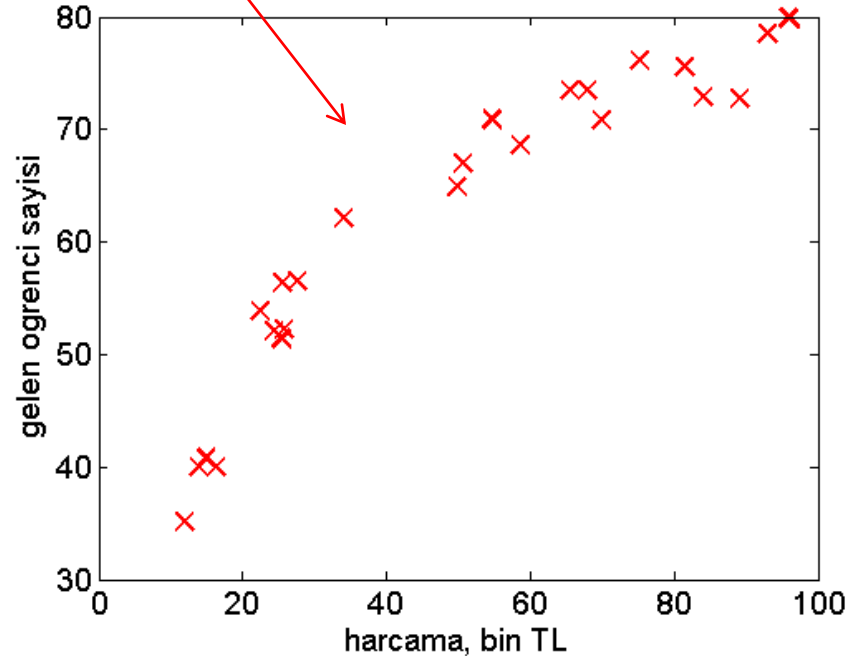
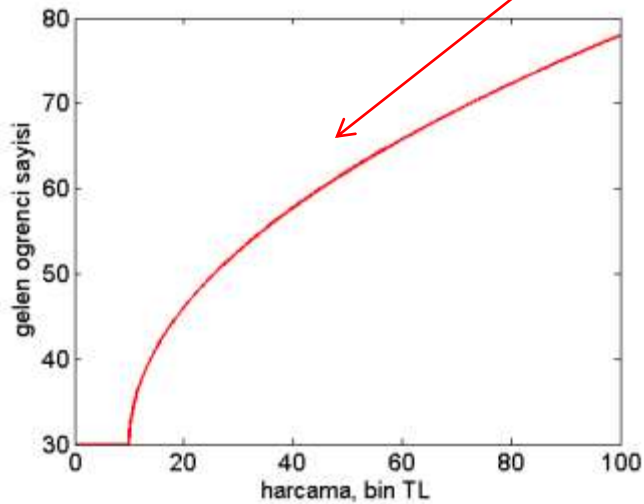
BİLEŞİK ÖZNETELİKLER

- Temel öznetelikler birçok durumda fazla dar bir model sağlar, mesela hava sıcaklığı örneğinde bunlar yarınki hava sıcaklığı doğrusal şekilde sadece bugünkü, dünkü, vb sıcaklığı, neme ve sayre bağıllığı ifade edebilir
- Birçok durumda bu yeterli değil
- Öyle ise temel öznetelik vektörüne, temel özneteliklere lineer olmayan fonksiyonel şekilde bağı olan **bileşik öznetelikler** eklenebilir

BİLEŞİK ÖZNİTELİKLER

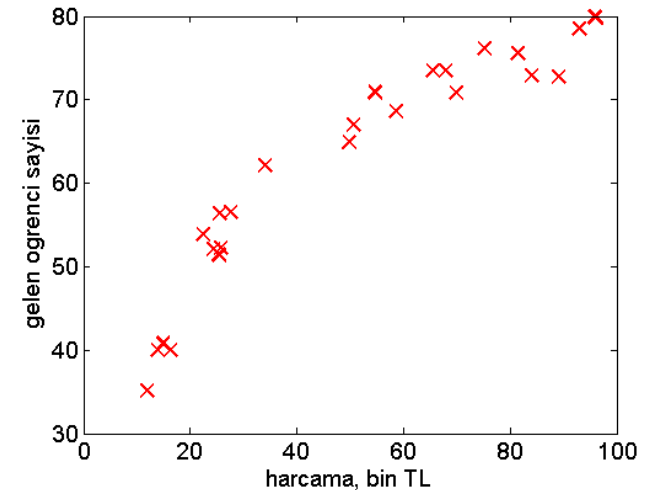
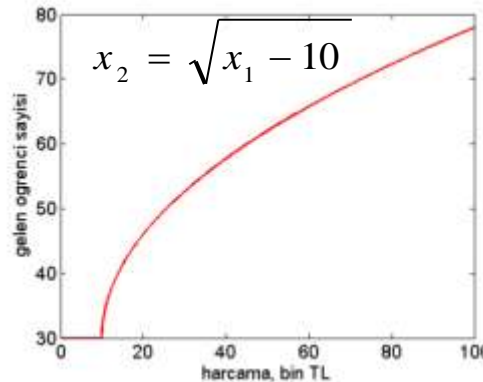
- Verilerde lineer olmayan ilişkinin gözlenmesi

$$y \sim 30 + 0.16 \sqrt{x - 10}$$

BİLEŞİK ÖZİNİTELİKLER

- Orijinal/temel x_1 öz niteliğe ek olarak, yeni bileşik x_2 özelliği şöyle tanımlayalım: $x_2 = \sqrt{x_1 - 10}$
- Öz nitelik vektörlerimizin hepsinde x_1 kullanılarak x_2 değerleri de hesaplayıp, öz nitelik vektörlerimize ekleyelim – $(x_1) \rightarrow (x_1, x_2)$
- y -modelimiz için şimdi, (x_1, x_2) üzerinde iki boyutlu lineer model ayarlayalım

BİLEŞİK ÖZİNİTELİKLER

- Genişletilmiş öz nitelik uzayında model lineer, fakat orijinal öz niteliklerin uzayında lineer değildir ve lineer olmayan ilişki modellemeye yol açıyor
- Model parametrelerin bulunması için $(\theta_0, \theta_1, \theta_2)$, lineer modellerin güçlü yöntemleri ve yazılımları direk kullanılabilir

$$h(x_1, x_2) = \theta_0 + \theta_1 x_1 + \theta_2 x_2$$

$$\rightarrow \theta_0 + \theta_1 x_1 + \theta_2 \sqrt{x_1 - 10}$$

BİLEŞİK ÖZİNİTELİKLER

- Bileşik öz nitelikler elle seçilmeli ve problemin doğasının uzman tarafından anlaşılması bunun için çok önemlidir
- Bununla beraber birçok sayıda standart seçinek de vardır, örneğin çok sık kullanılan bileşik öz nitelik **polinom öz nitelikler dir**

$$y = \theta_0 + \theta_1 x_1 + \theta_2 x_2$$

$$y = \theta_0 + \theta_1 x_1 + \theta_2 x_2 + \theta_3 x_1^2 + \theta_4 x_1^3 + \theta_5 x_1 x_2^2 + \dots$$

ORTAK ETKİ ÖZNETELİKLERİ

- “Ortak etkiler” bileşik özneteliklerin özel bir durum
- Ortak etki demek ki, iki yada daha çok faktör beraber çalışır, beraber ise sonucu farklı şekilde etkiliyor

ORTAK ETKİ ÖZNETELİKLERİ

○ Örnek:

- Müşterin kredi riski hesaplamak için “içel” ve “gelir” iki temel öznetelik kullanabiliriz
- Temel lineer modelde, kredi riskine gelirin etkisi içelden bağımsız olması varsayılıyor
- Fakat, iki ayrı içelde aynı gelir kredi riskini çok farklı şekilde etkileyebilir
- Bu durumda “içel” ve “gelir” özneteliğin ortak etkisi vardır, yani bu faktörler beraber dikkate alınması gerekiyor

ORTAK ETKİ ÖZNETELİKLERİ

- Ortak etkileri modellerde belirli bileşik veya polinom öznitelikleri kullanılarak temsil edilebilir
- Örneğin, gelir grubu ve ilçe ortak etkisi ile incelemek için, $x_{ilçe}x_{gelir}$ gibi yeni özellikler tanımlanıp modele eklenebilir

$X_{ig} = X_i X_g$ yeni (ortak) etki özniteligidir

$$y = \theta_0 + \theta_i \cdot x_i + \theta_g \cdot x_g + \theta_{ig} \cdot x_i x_g + \dots$$

ORTAK ETKİ ÖZNİTELİKLERİ

○ Örnek:

- x_{ig} sadece “akdeniz” ve “düşük gelir” durumda 1 ve *tek bu durumda* modelimize ek olarak (ortak) katkı θ_{ig} ekliyor

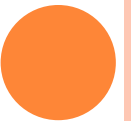
x_i	x_g	$x_{ig}=x_i x_g$	Açıklama
0	0	0	Akdeniz değil, yüksek gelir
1	0	0	Akdeniz, yüksek gelir
0	1	0	Akdeniz değil, düşük gelir
1	1	1	Akdeniz, düşük gelir

$$y = \theta_0 + \theta_i \cdot x_i + \theta_g \cdot x_g + \theta_{ig} \cdot x_{ig} + \dots$$

TEKRARLANAN ETKİLERİ

- Baze durumunda bir modelde neredeyse aynı etki yaratan iki veya daha çok öznelik vardır
- Örneğin, önceli örnekte “gelir”, “ilçe” ve “gelir-ilçe” öznelik var olduğu takdirde aynı etki içeren iki terim oldu, yani x_i ve x_{ig}

TEKRARLANAN ETKİLERİ

- Bu durumdan genellikle sorun çıkmaz
- Bir modelde iki benzer etki varsa, lineer model parametrelerinin çözümünde sonuçları daha iyi anlatabilecek faktörü seçilecek ve modele eklenecek; diğer yakın ama biraz daha kötü faktörünün θ -parametresi sıfıra yakın veya tam eşit olacaktır

TEKRARLANAN ETKİLERİ

- x_i ve $x_i x_g$ özellikleri için, eğer $x_i x_g$ sonuçları daha iyi anlatıyorsa, lineer modelde $x_i x_g$ faktörü seçilmiş olup ona yüksek θ değeri, x_i daha düşük θ değeri atanacak

$$y = \theta_0 + \theta_i \cdot x_i + \boxed{0 \cdot x_i x_g} + \dots$$

yada

$$y = \theta_0 \boxed{+ 0 \cdot x_i} + \theta_{ig} \cdot x_i x_g + \dots$$

ÖZNİTELİKLERİN NORMALLEŞTİRİLMESİ

- Aşağıdaki gibi elde edilmiş özniteliklerin genellikle normalleştirilmesi gerekiyor
- Bu adım mevcut makine öğrenme çözümleri otomatik olarak zaten yapıyor, ama genel olarak bu adımın ana fikri – tüm özniteliklerin benzer olması
- Mesela hava durumu karakterize eden sıcaklık (~ 20) ve basınç (~ 800) tipik değerleri çok farklı olabilir – bu gereksiz farkı çözüm algoritmaları olumsuz şekilde etkileyebilir

ÖZNİTELİKLERİN NORMALLEŞTİRİLMESİ

- Bu sorunu gidermek için, modelin parametreleri aranması başlamadan önce her bir özneliğin değerleri benzerliği sağlamak için uygun sayısal faktör ile bölünüyor
- En tipik normalleştirme adımı, öznelik değerlerden ortalama değeri çıkartmak ve sonra standart sapması ile bölmek
- Böylece tüm öznelikler **sıfır-merkezli** ve **tipik değişim 1** olarak kaydediliyor – bu dönüşüm lineer modeli tabi ki herhangi şekilde etkilemiyor

ÖZNİTELİKLERİN NORMALLEŞTİRİLMESİ

- İkinci çok tipik öznitelik normalleştirilmesi yöntemi – “whitening” – biz bu konuya bakmayacağız

MODEL

OLUŞTURULMASI

MODEL OLUŞTURMA

- AŞağıdaki y6nelliklerine g6re belirli model i6in 6z niteliklerin oluşturulması 6z nitelik m6hendisliği diya adlandırılan faaliyetin bir alt faaliyetidir
- Herhangi problemi makine 6đrenme yaklaŐımı 66zlemek i6in 6zelliklerin doğru se6ilmesi ve doğru Şekilde temsil edilmesi 6ok 6nemli
- AŐağıda bu problemi biz 6rnek 6zerinde inceleyeceğiz

MODEL OLUŞTURMA

- Problem: Bir banka kredi vermeden önce müşterisinin kredi riski belirtmek istemektedir

MODEL OLUŞTURMA

- İlk önce, temel açıklayıcı faktörler veya değişkenler veya öznitelikler belirtmemiz gerekiyor
- Makine öğrenme çok büyük modelleri kullanabilmesi için, birçok böyle faktör seçebiliriz ve aslında aklımıza gelen herhangi öyle alakalı faktör temel öznitelik kümesine eklemek mümkündür

MODEL OLUŞTURMA

- Örnek olarak burada, kredi riski etkileyen faktörler (X'ler)
 - Müşterinin oturan ilçe
 - Müşterinin geliri
 - Müşterinin önceki kredileri

MODEL OLUŞTURMA

- Modelin sonucu olarak (Y) kredi riski sürekli bir sayı olarak değerlendirmek istiyoruz – pozitif değerler yüksek risk, negatif değerler düşük risk demek olacaktır

MODEL OLUŞTURMA

1. öznitelik – müşteri oturan ilçe, olabilir değerler:

- Akdeniz
- Toroslar
- Yenişehir
- Çiftlikköy
- Mezitli
- ...

MODEL OLUŞTURMA

Müşteri oturan ilçe :

- Akdeniz
- Toroslar
- Yenişehir
- Çiftlikköy
- Mezitli
- ...

MODEL OLUŞTURMA

- Bunun gibi değişkenlere “kategorik” denir; demek bu değişken aslında durumun birkaç kategoriden olduğunu belirtiyor (akdeniz, yenişehir, vb)
- Bunun gibi değişken modelde temsil etmek için, kategorik değişkenin tüm mümkün değerleri için ayrı bir ikili (0-1 değerinde olan) öznitelik tanımlanıyor

MODEL OLUŞTURMA

Müşteri oturan ilçe:

- Burada, bütün ilçeler için ayrı ikili x -öznitelik tanımlanması gerekir,
- Bu özellik 0 veya 1 değerini alıp müşterinin ilgili ilçede oturup oturmadığını ifade edecek
- $x=1$ – müşteri ilgili ilçede oturur, $x=0$ oturmaz anlamına gelecek

MODEL OLUŞTURMA

Müşteri oturan ilçe:

- Akdeniz (x_1 0 veya 1 olabilir)
- Toroslar (x_2 0 veya 1 olabilir)
- Yenişehir (x_3 0 veya 1 olabilir)
- Çiftlikköy (x_4 0 veya 1 olabilir)
- Mezitli (x_5 0 veya 1 olabilir)
- Tece (x_6 0 veya 1 olabilir)
- Gözne (x_7 0 veya 1 olabilir)
- Davultepe (x_8 0 veya 1 olabilir)
- Bahçeli (x_9 0 veya 1 olabilir)
- Adanalıoğlu (x_{10} 0 veya 1 olabilir)

MODEL OLUŞTURMA

Müşteri oturan ilçe:

- Bu özniteliklerden sadece bir tane 1 olabilir
- 1 olan öznitelik, müşterinin ilçesini kodlanır

MODEL OLUŞTURMA

Müşteri oturan ilçe:

- Akdeniz (x_1): öğrenci Akdeniz'den geliyorsa, $x_1 = 1$
- Toroslar (x_2)
- Yenişehir (x_3)
- Çiftlikköy (x_4)
- Mezitli (x_5)
- Tece (x_6)
- Gözne (x_7)
- Davultepe (x_8)
- Bahçeli (x_9)
- Adanalıoğlu (x_{10})

MODEL OLUŞTURMA

Müşteri oturan ilçe:

- Akdeniz (x_1)
- **Toroslar (x_2): öğrenci Toroslar'dan geliyorsa, $x_2 = 1$**
- Yenişehir(x_3)
- Çiftlikköy (x_4)
- Mezitli (x_5)
- Tece (x_6)
- Gözne (x_7)
- Davultepe (x_8)
- Bahçeli (x_9)
- Adanalioğlu (x_{10})

MODEL OLUŞTURMA

2. öznitelik - müşteriinin geliri:

- Müşterinin geliri normalde sürekli bir değişken olmalıdır (örneğin – ayda 500TL, 1000 TL, 1500 TL, 2000 TL, 2500 TL olarak karakterize edilebilir)

MODEL OLUŞTURMA

Lineer model kontekstinde bu bir sorun yaratabilir;

$$y = \theta_0 + \theta_1 \cdot x + \dots$$

- Eğer müşterinin geliri direk kullanırsak, gelirin kredi riskine etkisi doğrusal şekilde varsaymış olacağız, ama bu gerçekten iyi mi fikir?
- Eğer adayın geliri iki kat yüksek, bunun kredi riskine etkisi iki kat düşük olur mu?

MODEL OLUŞTURMA

- Bu durumda daha mantıklı yaklaŐım, müşterinin geliri “düşük”, “orta” vb şekilde **kategorik olarak** temsil etmektir, örneğın
 - Düşük gelir
 - Orta-düşük gelir
 - Orta gelir
 - Orta-yüksek gelir
 - Yüksek gelir
 - Çok yüksek gelir

MODEL OLUŞTURMA

- Önceki ilçe özniteliği gibi, böyle temsil edilen gelir birkaç ikili öznitelik kullanılarak modelimizde temsil edilecektir
- 1'de olan gelir-kategori özniteliği müşterinin gelir grubunu belirtecektir

MODEL OLUŞTURMA

Müşterinin geliri:

- Düşük gelir ($x_{11}=0$ veya 1)
- Orta-düşük gelir ($x_{12}=0$ veya 1)
- Orta gelir ($x_{13}=0$ veya 1)
- Orta-yüksek gelir ($x_{14}=0$ veya 1)
- Yüksek gelir ($x_{15}=0$ veya 1)
- Çok yüksek gelir ($x_{16}=0$ veya 1)

MODEL OLUŞTURMA

- Müşterinin gelirinin kredi riskine etkisi bu Şekilde olacak “ $+θ_{11}x_{11} + θ_{12}x_{12} + θ_{13}x_{13} + θ_{14}x_{14}$ ”
- Böylece, farklı gelir grupların kredi riskine etkileri tamamen bağımsız olup, modelimiz daha esnek Şekilde kredi riskine gelirin katkısı değerlenderebilecektir
 - Düşük gelir grubün ($x_{11}=1$) riske etkisi $θ_{11}$
 - Düşük-orta gelir grubün ($x_{12}=1$) riske etkisi $θ_{12}$
- Modelimiz iki kat daha düşük gelirin kredi riskine etkisi 2 kat düşük varsaymayacaktır

MODEL OLUŞTURMA

Müşterinin önceki kredileri:

- Müşterinin kredi tarihi, burada müşteri tarafından alınmış ve ödenip ödenmemiş kredi sayısı olarak ifade edeceğiz
- Bu bilginin kredi riskine etkisi doğrusal olarak düşüneceğiz
- Böylece, bu faktör modelimizde **sürekli öznitelik** olarak girecektir

MODEL OLUŞTURMA

Sonuçta olan kredi risk modelimiz:

$$Risk = \theta_0 + \sum_{k=1}^{18} \theta_k \cdot X_k$$

x_1 - x_{10} müşteri oturan ilçe (ikili, 0 veya 1)

x_{11} - x_{16} müşteri gelir grubu (ikili, 0 veya 1)

x_{17} - x_{18} müşterinin önceki ödenmiş ve ödenmemiş kredi sayısı (iki sürekl  öznitelik)

- **Öbür derste**
 - ~~Temel makine öğrenme problem türleri~~
 - ~~Veri/öznitelik mühendisliği~~
 - ~~Model oluşturulması~~
 - **Model eğitimi**
 - **Modellerin performans değerlendirilmesi**
 - Tahminlerin üretilmesi
- Ayrıca, Amazon ML kullanılarak bir modelin oluşturulup denetlenmesi örneği